Anna Westergaards foredrag om kvindens fremtid

Taler	Dato	Sted
Anna Westergaard Funktionær ved DSB og kvindesagsforkæmper	25. februar 1919	Danmark

Den nærmeste Fremtid — det kommende Aar — vil efter al Sandsynlighed bringe nogle af de vigtigste af de Sager, som D. K. har paa sit Program, frem til Diskussion i det offentlige Liv, og maaske til en — endelig eller foreløbig — Løsning.

Jeg tænker her paa *Familieretslovgivningen og paa Spørgsmaalet om lige Løn og Arbejdsvilkaar for Mand og Kvinde.*

Endvidere vil det kommende Aar stille os overfor to mere indad mod D. K.s Organisation vendende Opgaver, nemlig *Grupperingen af Medlemmer efter politisk Parti* — et Middel til at udnytte den Magt, som efter Valgrettens Indrømmelse ligger bunden i D. K., og endelig *Agitationen* for at styrke D. K. ved Tilgang af flere Medlemmer.

Jeg vil da vende mig mod den første af disse fire store Opgaver, mod den forestaaende nye Lovgivning vedrørende

Den gifte Kvindes Retsstilling.

Som De ved, har D. K. efter Fællesstyrelsens Beslutning forespurgt Statsministeren, om Lovforslag kan ventes herom, og har faaet det Svar, at Forslag er under Udarbejdelse og antagelig vil blive forelagt meget snart. Saa meget ved vi, men hvordan det derefter vil gaa med denne Sag, der i Virkeligheden er et Livsspørgsmaal for Kvinderne - ikke alene for de 70 pCt., der er gifte, men ogsaa for de 30 resterende pCt., der *maaske* bliver det - det ved vi intet om. Dog har vi eet enkelt Fingerpeg:

I Rigsdagen sagde Folketingsmand Birch under Behandlingen af Loven om

Kvinders Adgang til Embeder følgende om Familieretskommissionens Betænkning:

„.... jeg vil ikke udtale mig derom, *før de Følelser, der kommer op i en Mand* ved at gennemlæse dette Lovforslag, *har sat sig.*"

Dette Fingerpeg — fra „en Mand", en hvid Mand ovenikøbet — peger ikke i nogen hyggelig Retning! Og det tyder unægtelig paa, at vi vil faa Brug for vore Kræfter for at føre denne Sag saadan igennem, at de danske Kvinder kan være tjent dermed!

Selve Sagen tør jeg ikke her komme nærmere ind paa; men jeg vil dog sige, at jeg betragter det som en af D. K.s store Gerninger, at det har sat en Repræsentant ind i Familieretskommissionen, og som et stort Held, at man har kunnet disponere over den udmærkede Kraft, som vi satte derind.

Rent kvindesagligt set synes forøvrigt Betænkningen præget af nogen Moderation f. Eks. i Spørgsmaalet om Forældremyndigheden og om Hustruens økonomiske Stilling.

Jeg er dog overbevist om, at der selvfølgelig ikke har kunnet naas mere paa det nuværende Udviklingstrin, og ogsaa glad for de Fordele, en Lov som den, Familieretskommissionens Betænkning antyder, vil give - men paa den anden Side maa D. K. sætte alle Kræfter ind paa at hindre, at Loven *forringes.*

Og her har alle

Husmødre.

den allerstørste Interesse; meget ønskeligt er det, at de i den kommende Tid vil *vise* den Forstaaelse af Sagens ganske enestaaende Betydning for alle Kvinder, den Iver for at faa den gennemført, som de sikkert som Helhed besjæles af.

Husmødrene gør — ofte under de allervanskeligste Forhold — et overordentlig nyttigt og ganske uundværligt Arbejde i Samfundet. For blot at give en

Antydning af, hvilken Rolle Hustruens Arbejde spiller, vil jeg lige fortælle, at *de danske Husmødre aarlig administrerer et Budget paa 600 à 800 Mill. Kr.* De bør kræve — de fortjener — en saadan Retsstilling og en saadan social arbejdsmæssig Plads i Samfundet, at de kommer fuldtud paa Højde med Mænd og med andre, der gør Arbejdet udenfor Hjemmene. Hjemmenes Arbejde er jo ingenlunde mindre anstrengende eller lettere end de Arbejder, Mænd i Almindelighed har!

Enhver, der arbejder uden for Hjemmet, bør have saa meget for det, at han eller hun i passende Alder kan stifte et Hjem. — Men den, der ordner og opretholder dette Hjem, maa naturligvis have en Stilling, som hun kan være tjent med.

Kunde blot D. K. faa rigtig fat paa disse Hjemmenes Arbejdere, faa dem til at se, at vi forstaar og respekterer deres Arbejde og ser, hvor stort og nyttigt det er, — kunde vi lære dem Reklamens og Organisationens Magt og faa dem til at gøre fælles Sag med os, — saadan, at de 100,000'er af Husmødre som Medl. stod bagved D. K., naar det arbejder for at skaffe dem bedre, lysere, lettere og retfærdigere Kaar at leve under!
Den anden Sag paa den kommende Tids Dagsorden er Spørgsmaalet om

Lige Løn og Arbejdsvilkaar for Mand og Kvinde

i Stats og Kommunes Tjeneste.

Som De ved, er der for Tiden nedsat en Lønningskommission, der bl. a. skal komme med en Indstilling herom.
Kvinderne arbejder naturligvis ogsaa i denne Sag paa at faa deres Arbejde vurderet lige saa højt som Mændenes, og de har i Post-, Told- og Telegrafetaten deres mandlige Kolleger paa deres Side — alle har rejst dette Krav med stor Kraft!

Den store Lønningskommission har nu grebet Sagen saadan an, at den har begyndt at undersøge, om Kvinder nu ogsaa kan siges at gøre akkurat samme Arbejde som Mænd.

Jeg tænker mig, at Hensigten hermed er, at man efter at have bevist, f. Eks. at Kvinder har flere Sygedage end Mænd, vil sige: „Godt, saa gør I ikke samme Arbejde, og saa er det ogsaa retfærdigt at give Jer en ringere Løn."

Hermed er Kvinderne naturligvis ikke tilfredse; thi vi ønsker ikke Begrebet „Lige Løn for lige Arbejde" forstaaet anderledes, naar det gælder Kvinder, end man altid har forstaaet det, naar Talen var om Mænd. For dem gælder i Statens Tjeneste det Princip, at man for hver enkelt Stilling efter dens hele Betydning giver en Gennemsnitsløn for et Gennemsnitsarbejde, ganske uden smaaligt Hensyn til de mange *forskellige* Arbejder, der udføres indenfor hver Stilling og til, at den dygtigste derved faar lige med den mindre dygtige, den svagelige med den stærke, den hurtige med den langsomme.

Saadan har man altid baaret sig ad for Mænds Vedkommende, og der er ingen Aarsag til ikke at bedømme Kvinderne udfra ganske de samme Synspunkter.

Naar to Mennesker arbejder i samme Stilling, saa er der ingen fornuftig Grund til at lønne dem efter forskellige Systemer, fordi den ene er Mand og den anden Kvinde.

Og det er det, man vil gøre, hvis mannu pludselig lægger en ny Betydning ind i Kravet: „Lige Løn for lige Arbejde", og gør dette Begreb til noget andet, naar det gælder Kvinder, end det, det altid har været, naar det gjaldt Mænd.

Tidligere Tiders Uret.

Men ganske bortset fra selve Princippet, saa kan man ikke nu afgøre Spørgsmaalet efter en saadan Sammenligning, *fordi Mænd og Kvinder indtil nu ikke har haft lige Vilkaar at arbejde under.* Kvindernes Løn har været ringere, deres Alder ved Ansættelsen højere, og mange Steder har de i tidligere Tid været holdt ude fra den faglige Uddannelse, hvilket igen betyder fra enhver Udsigt til Avancement — til ved fortrinligt Arbejde at kunne forbedre deres Stilling og komme frem. Enhver vil kunne forstaa, at der i dette at være „holdt nede" - baade med Hensyn til Løn og Avancement — er noget frygteligt nedtrykkende.

For ikke at tale om, at der selvfølgelig ikke er Rimelighed i at forlange, at Mennesker, der f. Eks. — som i en af Etaterne — *kun fordi de var Kvinder,* har maattet leve paa en Sulteløn og i en Begynderstilling de 25 bedste Aar af deres Liv, eller af en, der ansættes i sit 56. Aar, at de i det lange Løb skal være lige saa raske og energiske som en ung Mand, der ansættes i sit 17-18 Aar og avancerer 2 Aar efter!

Og saaledes har Tilstandene været, selvom man maa sige, at Kvinderne har faaet rettet godt paa dem i de senere Aar.

Derfor er det slet ikke uforstaaeligt, hvis Kvinderne som Helhed har haft flere Sygedage end Mænd; men Kvindernes Standpunkt her er det, at man virkelig maa afgøre Spørgsmaalet om Sygeforsømmelserne, baade Mænds og Kvinders, med den, der er svagelig. Den Trafik at nedsætte Lønnen for en, der aldeles ikke er svagelig (men er Kvinde), under selv den mest svagelige Mands Løn, fordi nogle helt andre Kvinder maaske har flere Sygedage end Mænd, er dog ganske uretfærdig; og ingen skal heller faa mig til at tro, at man virkelig vil tage Konsekvensen af dette System og - hvis Skæbnen skulde spille Systemets Opfindelse det Puds at lade Mænd faa flere Sygedage end Kvinder, hvad meget vel kan tænkes, — saa *sætte Lønnen for Mænd lavere end for Kvinder!*

Nej, Kvinderne tvivler ikke om, at de har gjort et ordentligt Arbejde i deres Stilling, og de er ikke bange for at tage Konkurrencen op paa lige Vilkaar. De vil ikke fremtidig have deres Arbejde undervurderet og tvinges til at levere „billig Arbejdskraft" - for dem er Opnaaelsen af den lige Løn mere end et Pengespørgsmaal — det er en Æressag.

Men, *vil* man endelig sammenligne — *vil* man endelig lave et Slags Væddeløb mellem Mand og Kvinde (og vi ser ikke det nyttige eller retfærdige heri!) saa er det dog ikke mere end rimeligt, at vi først faar lige Kaar - at vi stilles paa lige Linie i selve Starten, og at ikke Kvinden sættes langt tilbage for Manden!

Ogsaa i denne Sag, har D. K. vaaget over Kvindernes Interesser. I Lønningskommissionen har det sin Repræsentant, der — ene mellem 21 — trofast og dygtigt holder Vagt over Kvindernes Tarv. Og overfor Kommissionen har D. K. i et Andragende paapeget Statens Pligt til som Arbejdsgiver ikke at stille den kvindelige Borger daarligere end den mandlige.

Men — det er her som med Husmødrene: Vi maa have fat i dem, i alle de udenfor Hjemmene arbejdende Kvinder!

I det *frie Erhverv* er de som Regel underbudte paa det frygteligste — man tænke blot paa *Telefonisterne,* unge Piger fra pæne Hjem, der faar en Løn, de ikke kan

leve af, for at gøre et uundværligt og anstrængende Arbejde!

Paa *Hospitalerne* — som Sygeplejersker og som Økonomipersonale — strengt arbejdende, elendigt lønnede, under Kaar, som ingen Mand vilde finde sig i.

I *Statstjenesten* holdt nede og tvungne til at arbejde for lavere Løn end Mænd i samme Stillinger. —

Hos os *hører de til,* for dem arbejder vi — os bør de støtte, saa at vi som med Husmødrene virkelig kan sige, at vi repræsenterer dem og deres Krav!

Fremtiden.

Mærkværdigt nok spores forøvrigt i en ganske enkelt Kreds af Husmødre en Bevægelse *imod,* at deres selverhvervende Medsøstre opnaar de bedst mulige Vilkaar.

Man skulde dog tro, det var givet, at ingen normal Kvinde og Moder *frivilligt* vilde række Haand til en Ordning, som vil ødelægge Tilværelsen baade for hendes Døtre og Sønner — for Døtrene, der kommer til at føre en glædeløs Tilværelse, fordi de faar alt for lidt for deres Arbejde, og for Sønnerne, fordi de vil blive trængt ud af alle mulige Stillinger, der jo selvfølgelig vilde blive erobrede af den *billige* Arbejdskraft, Kvinderne.

Desuden maa man vel erindre, at hele Tendensen til at forbedre den gifte Kvindes Stilling i Virkeligheden kan føres tilbage til de selverhvervende Kvinders Gennembrud til økonomisk Selvstændighed; jo bedre disse Kvinder faar det, jo bedre vil man ogsaa være nødt til at indrette det for de gifte.

En Ordning, der stiller den gifte Kvinde ringere end den ugifte, vil nemlig i Længden være ganske uholdbar, og netop derfor er den selverhvervende Kvindes Fremgang i Virkeligheden af den største Interesse og overordentlig Gavn for den gifte.

Som Helhed set forstaar ogsaa begge Parter dette — og man kan sikkert gaa ud fra, at ethvert Vildskud af den Art, som jeg før nævnede, hurtigt vil visne i den sunde Fornufts Lys!

Mere indad mod D. K.s hele Opbygning vender den tredie af de Opgaver, der ligger for, nemlig den saakaldte

Gruppering.

□: Inddeling af D. K.s Medlemmer i Grupper efter deres politiske Overbevisning.

Denne Sag er, som man vil vide, rejst af Fru Gyrithe Lemcke, og den tænkte Ordning har vistnok en stor Fremtid for sig, forudsat, at D. K. fører den ud i Livet med tilstrækkelig Omsigt og — med et tilstrækkeligt stort Medlemsantal.

Tanken, der allerede flere Gange har været fremme, har vunden stor Interesse og megen Tilslutning indenfor Forretningsudvalget, og paa Distrikts-Mødet i Korsør vedtoges det at søge Spørgsmaalet drøftet og bearbejdet, saa at det kunde bringes frem paa Fællesmødet i Horsens.

Hensigten med den paatænkte Ordning er den at udnytte den reelle Magt, som ligger bunden i D. K. nu, efter at alle Kvinder har faaet politiske Rettigheder, paa en saadan Maade, at vore Medlemmer, som Medlemmer af alle de politiske Partier, skulde øve Indflydelse indenfor hvert enkelt Parti paa Partiets Stilling overfor Kvindernes særlige Interesser.

Tanken gaar da ud paa følgende:

Indenfor hver enkelt af D. K.s Kredse inddeler Medlemmerne sig i Grupper efter politisk Anskuelse — saaledes at hver enkelt Kreds faar ligesaa mange Grupper, som der er politiske Partier, samt endnu een Gruppe, der omfatter de udenfor Partierne staaende Medlemmer.

Ved forestaaende Valg til Kommunalbestyrelser, Sogneraad, Hjælpekasser, Menighedsraad og lignende træder Grupperne i Virksomhed i Kredsene og retter – som Medlemmer af Partiet og af Dansk Kvindesamfund — hver for sig Henvendelse til hvert enkelt Parti om, hvem Gruppen ønsker opstillet til Valg, samt lover herefter at støtte Partiets Liste.

Ad denne Vej kan det lade sig gøre at sætte Kvinder, som D. K. ønsker at faa valgt, valgt ved de kommunale Valg.

Grupperne i de enkelte Kredse forener sig ved Rigsdagsvalg i større Grupper, svarende til Folketingskredsene, og derefter i endnu større Grupper, svarende til Landstingskredsene, og foretager hver for sig tilsvarende Henvendelser til deres politiske Partier – saaledes skulde det kunne opnaas at faa Kvinder opstillet ved Rigsdagsvalgene.

Paa denne Maade kunde „Grupperingen" virke ved Valgene; men ogsaa udenfor disse, ved særlige Lejligheder kunde Grupperne gøre Nytte. Skulde f. Eks. et eller andet politisk Parti paa Rigsdagen modsætte sig Kvindernes Interesser — man kan eksempelvis tænke sig, at et af Partierne vilde sætte sig imod en retfærdig Ordning af Familieretslovgivningen - saa forener alle dette Partis Grupper over hele Landet sig til en Landsgruppe og retter - som Medlemmer af Partiet og af D. K. — Henvendelse til det politiske Partis Repræsentanter med Krav om Lovens Gennemførelse i en retfærdig Skikkelse.

Endelig kan Grupperne deltage i Partiernes politiske Festligheder (Grundlovsdag o. s. v.) og Demonstrationer, hvis de finder det heldigt.

Grupperingen er for øvrigt en „hvilende" Ordning, som kun virker ved Valg og ved særlige Lejligheder.

Om denne „Gruppering" kan gennemføres nu; hvordan dens Gennemførelse i Enkeltheder skal ordnes; hvor og i hvilke Kredse man bedst kan begynde; hvordan Opgaven kan tillæmpes efter de lokale Forhold — — alt dette er Spørgsmaal, som i den nærmeste Fremtid vil komme os ind paa Livet. —

Men een Ting er derimod sikker: Kun hvis vi er mange, — baade i D. K. og i Partierne — kan vi komme frem ad denne Vej! Saa længe vi er faa (og 8900 er ikke mange), vil vi have meget vanskeligt ved at skabe den Respekt om vore Krav, som er nødvendig for os!

Som De ser, viser det sig ved alle de Opgaver, der ligger foran os, at vi er for faa, — at vi først og fremmest maa blive mange, at vi maa samle de 1000'er som vi har fælles Interesser med, og alle tage fat paa Arbejdet.
Jeg vil hermed gaa over til det sidste Punkt til

Agitationen!

De er jo alle saa bevandrede i Dansk Kvindesamfunds Historie, at jeg ikke behøver at fortælle Dem, at det er 35-40 Aar siden D. K. sidst iværksatte en større, samlet Agitation for Tilgang af nye Medlemmer. Der var den Gang ca. 120 Medlemmer i D. K., og den Agitation, der foretoges, bragte Medlemsantallet op til næsten det fire-dobbelte. Siden da er Antallet af Medlemmer steget til 8897, dog er Stigningen i 1918 kun 75, — hvilket er uhyggelig lidt.

At vi skal være saa mange som muligt, behøver jeg sikkert ikke at begrunde.

Det er en Selvfølge, at naar D. K. møder frem og protesterer imod et eller andet — vi kan f. Eks. sætte, at man paa Rigsdagen ikke ønskede at gennemføre den Lov om Ordningen af det retslige Forhold mellem Ægtefæller, som Familierets-Kommissionen har stillet Forslag om — saa har vor Indsigelse lige præcis 10 Gange saa megen Vægt, naar vi er 100,000, som naar vi er 10.000 — særligt nu, efter at vi er blevet stemmeberettigede Borgere i Landet!

Naar vi ved Rigsdagsvalgene virker for at faa Kvinder ind paa Rigsdagen, saa er det igen Tallet, der spørges om — — paa Valgdagen er hvert Medlem en dyrebar Vælgerstemme, som alle er ude efter.

At D. K. — baade F. S. og Kredsene — trænger til økonomisk at komme paa Fode, til at kunne udvide Virksomheden til mere Bevægelsesfrihed i pekuniær Henseende, og at dette Savn afhjælpes, naar vi faar et større Antal Medlemmer - det er ogsaa en Side ved Sagen, som vi maa gøre os klar.

F. S. har nedsat et Agitationsudvalg, som i Løbet af kort Tid vil henvende sig til Kredsene for at faa udsendt et Landsopraab, der skal give et kort Rids af D. K.s Virksomhed, skal vise, hvad Kvinderne endnu ikke har naaet, og opfordre til at indmelde sig og støtte D. K. i dets Arbejde, der jo er til Gavn for alle Kvinder.

Opraabet skulde udsendes — i ca. 40,000 Ekspl. — bl. a. til:

Alle Landets Hospitaler (til Sygeplejersker og Økonomipersonale), Forskoler, Folkeskoler. Højskoler, Telefoncentraler, større Forretninger, kommunale og Stats-Kontorer med kvindelig Personale, Kvindeforeninger (Læse-, Gymnastik-, Husmoder-, Husassistent-, Handels- og Kontor-, Forsvar-), og i de enkelte

Kredse ved Formænd, Bestyrelsesmedlemmer og andre Medlemmer fordeles i de Kredse af mere privat Natur, især til Husmødre o. s. v., hvor de enkelte Medlemmer med deres Lokalkendskab kan støtte Sagen.

Inden Udsendelsen skaffer F. S. sig saa mange personlige Forbindelser som muligt og sikrer sig efter Evne, at Opraabet understøttes ved personlig Agitation, særligt hvor der ikke findes Kredse.

Jeg vil gerne benytte Lejligheden til at bede Medlemmerne om at vise Sympati for Tanken og hjælpe til at Opraabet fordeles paa rette Maade og til rette Sted*).

*) Agitationsstoffet er nu færdigt og er udsendt til Kredsene, Medlemmer, der maatte ønske at være med i Arbejdet, kan faa tilsendt Opraab om Indmeldelse med tilhørende Indmeldelseskort ved Henvendelse til Kredsene eller til Hovedkontoret. *A. V.*

Siden D. K. i 1880'erne sidst foretog en omfattende Agitation, er der opvokset en hel Generation af Kvinder, af hvilke mange slet ikke kender D. K., men hvoraf en meget stor Del, netop nu har Brug for D. K.s Støtte og har Gavn af dets Arbejde.

Det er i Virkeligheden overordentlig sandsynligt, at en Mængde af disse Kvinder vil slutte sig til D. K. naar de bliver sat ind i, hvordan D. K. arbejder og har arbejdet - de har Brug for os, og vi har Brug for dem, og det ligger lige for, at vi finder hinanden!

Maa jeg til Slut give Dem et lille Billede af, hvordan den nuværende Situation tegner sig for mig?

D. K. staar for mig — maaske er det, fordi jeg er Jernbanemand — efter at vi har faaet Valgretten, som et Lokomotiv, et af de gode gamle, uopslidelige Lokomotiver fra Banernes første Tid — for ca. 50 Aar siden. Dette Lokomotiv, der kan trække et mægtigt Læs — men som til Gengæld maaske ikke kører altfor hurtigt - er standset efter at have naaet en Station - Valgretten.

Nu kender de sikkert allesammen det lille, pludselig Ryk, det undertiden giver i Toget, før det sættes i Gang? Dette lille ekstra Ryk eller Puf er nødvendigt for at

faa Maskinen udover „det døde Punkt”, og det er dette lille Skub, vi gerne skulde give D. K., saa det kan komme over dette „døde Punkt”, igen faa sat Farten op, og uimodstaaeligt og støt fortsætte ud ad Vejen mod Maalet.

Arbejde vil det koste, — Tid maaske ogsaa — og Penge. Men uden Ofre vinder man nu engang ikke frem, og paa den anden Side skal det nok vise sig, at enhver Indsats i Arbejdet vil bære Frugt — og Frugten her er Styrke og Fremgang for D. K. og dermed for alle Kvinder.

Kilde
Kvinden og Samfundet. 35. årg., nr. 5 og 7: ss. (nr. 5) 45ff, (nr. 7) 61f. Udg. af Dansk Kvindesamfund, 1919

Kildetype
Dokumentation i avis, magasin e.l.

Tags
Foredrag, Kvindebevægelsen

URI
https://www.dansketaler.dk/tale/anna-westergaards-foredrag-om-kvindens-fremtid